

## משמעת ואחריות מההיבט הלאומי

### פרק זה הינו חלק מנייר עמדה כולל בנושא: "משמעת, אחריות ומנהיגות במערכת החינוך" - מאת מאיר בכור

בכתיבת נייר עמדה זה, אני מביע את דעתי האישית בלבד, ואין לי שום כוונה לפגוע באיש ו/או במוסד כלשהו. בכוונתי לעזור ולקדם את נושא המשמעת והאחריות בחינוך במדינת ישראל. עבורי, החינוך הוא משימה לאומית ראשונה במעלה.

### ההתגייסות לצה"ל, והנטל העתידי על כתפי התלמידים:

מערכת החינוך בשיתוף עם צה"ל מעודדת תלמידים להתגייס לצבא: נציגי צה"ל מוזמנים לבתי הספר ומעבירים לכיתות יא'-יב' הרצאות בנושא "הכנה לצה"ל", מארגנים להם סיורים בבקו"ם ובתי הספר מאפשרים לתלמידים להיעדר מהלימודים כדי להתייצב לצווי הגיוס השונים ולהשתתף בימי הגיבוש לסיירות. תלמידים מתאמנים לפני הגיוס בקורסי הכנה לצה"ל, וכל הכבוד להם על כך.

לדעתי, מחובתנו של כל מורה לעודד את תלמידיו להתגייס, מצד שני - "איזה פרצוף יש לי" כאשר אני מעודד את מיטב הנוער להתגייס ואפילו ללכת לקרבי, בידיעה שייתכן ולא יחזרו משם בחיים, בעוד הנהגת המדינה מאפשרת למגזרים שלמים לא להתגייס??

אני אישית הייתי קצין לוחם בגולני, וסיימתי את השירות כנכה צה"ל, ולכן אני מרשה לעצמי להעלות את שאלת האחריות הלאומית גם בנושא זה.

לצערי, אנחנו רואים שדווקא האזרחים שתורמים למדינה ונאמנים לה, נמצאים, מבחינת היחס שהם מקבלים מהנהגת המדינה, בעדיפות אחרונה – סדרי עדיפויות הפוכים לכל הגיון בריא. איפה האחריות של המחוקק כלפי אזרחיו? לאלה שבאמת תורמים, משקיעים, עובדים, הולכים למילואים, משלמים מיסים ונאמנים למדינה.

במקום "לצ'פר" את אותם לוחמים ולעזור להם משמעותית כאשר הם משתחררים מהצבא, כשחלקם הופכים להיות סטודנטים והורים לילדים, וממשיכים לשאת בנטל שירות המילואים במשך עוד עשרים שנים לפחות! – כיום לא רק שלא עוזרים להם, גם לא מתחשבים בהם כשהם מפסידים ימי לימודים או ימי עבודה, שלא לדבר על כך שיש כאלה הפוגעים בכבודם ויש כאלה המפטרים אותם בגלל ימי המילואים שהם עושים.

יש לזכור שבמלחמה הבאה – מערך המילואים הוא זה שיהיה תמיד הראשון להתגייס ולהגן על המדינה.

גם בנושא זה חובה על המנהיגות להחליף דיסקט - אחרת העתיד אינו מנבא לנו טובות. בדרך זו גורמת ההנהגה לכך שכ- 50% מבוגרי התיכונים לא מתגייסים ו/או יורדים מהארץ. אף אחד לא רוצה להיות פרייר, והפטרוטים הולכים ונעלמים.

איך קורה שהמחוקק עצמו מבדיל בין דם לדם?  
מצד אחד מאשר את "חוק טל" ומצד שני טוען שצה"ל הפך להיות צבא של חצי עם.  
אין לי מילה אחרת להתנהגות זו של ההנהגה מאשר - צביעות לשמה!!!

יצרנו חברה מתבדלת, המרשה לעצמה להיות מנותקת, לעשות כל העולה על דעתה ורוחה,  
ומצד שני מחוברת היטב לעטיני השלטון וסוחטת אותו.  
בסופו של דבר האחריות והעומס הכספי נופל על ציבור העובדים.

כמורה וכנכה צה"ל הריני מתבייש במצב זה - לצערי, ההנהגה לדורותיה מנציחה ללא בושה  
ובראש מורם מצב חמור שהיא עצמה יצרה, מצב המפלג את העם ומדרדר את החברה כולה.

מפלגות "לשון המאזניים" משתמשות בסוג של אלימות ובריונות על מנת להשיג את מבוקשן.  
והממשלה, אשר נכנעת פעם אחר פעם לאלימות זו, אשמה גם היא במצב הקיים המאפשר  
לחלק מהעם לברוח מהאחריות המוטלת עליו.

ומה לומדים תלמידינו מכך?!!!

כך לא מחנכים אזרחים לפטריוטיזם וגאווה, כך מחנכים ציבור שלם לפרזיטיות, לגלותיות,  
לחוסר עמוד שידרה, לחוסר כבוד עצמי, לשנור, לשקרים, לרמאויות, ועוד.

חובה לטפל בבעיה כעת ומהר, ויפה שעה אחת קודם.  
בגיל 18 כולם מתגייסים.

ניתן לקבוע מסלול של שירות לאומי, מקביל לשירות בצה"ל, לאותם אלה שאינם יכולים  
להתגייס לצה"ל מסיבות מוצדקות שונות.  
המתגייסים למסלול השירות הלאומי יחלו את שירותם בגיל 18 ויחויבו לשרת בו  
במשך 3 שנים מלאות (הבנות תשרתנה כמובן שנתיים, בהתאמה).

די! נישבר לכולנו מהקומבינות ומהספינים.  
די להשתמטות!!!

ההנהגה חייבת להעביר מסר ברור לכולנו, שמילוי חובות ותרומה לחברה הם נושאים חשובים  
שאין שום כוונה לוותר עליהם.

על ההנהגה לגלות אחריות רבה יותר ולהבטיח שלא נותנים יתרון למשתמטים על חשבון  
המתגייסים ועל חשבון אלו העושים שרות לאומי מלא (הרי אותם משתמטים מסיימים את  
האוניברסיטה כאשר הלוחם רק מסיים את הצבא וגם בנושא מציאת מקום עבודה יש  
למשתמט יתרון על הלוחם).

חייבים לוודא כי אזרחי המדינה הנאמנים לה והממלאים את חובותיהם כלפיה, יזכו להתחשבות  
בתנאי הקבלה לאוניברסיטאות ושסטודנטים העושים שירות מילואים יזכו להתחשבות מיוחדת  
במהלך לימודיהם.

כמו כן, יש לעודד מפעלים ובתי עסק לקבל לעבודה את אותם צעירים ששרתו בצבא  
ו/או עשו מסלול לאומי מלא של שלוש שנים. זו גם אחריותם של המעסיקים להתחשב בכך.

דרך נוספת של המדינה "לצ'פר" את הלוחמים המשוחררים, אשר ימשיכו בעצם לשרת את המדינה כמילואימניקים במשך כעשרים שנה ויותר, היא להעניק להם שטחי קרקע בנגב ו/או בגליל בחינם, כולל פיתוחם על חשבון המדינה וכך "נתפוס כמה ציפורים במכה אחת":

- זה יהווה תמריץ למתגייסים וכך נגדיל את המוטיבציה להתגייס.
  - זה יהווה תמריץ ליישוב הנגב והגליל ויחזק את הפריפריות, החשובות לעוצמתה של המדינה.
  - זה ייתן פתרון טוב למצוקת הדיור של הזוגות הצעירים.
  - בניה חדשה בנגב ובגליל תספק מקומות עבודה ותיתן תנופה חזקה לכלכלה.
  - אותם לוחמים יראו שיש להם גב מהמדינה וזה חשוב ביותר למורל ולליכוד העם.
  - זה יעשה סדר חדש ונכון בכל נושא קרקעות המדינה ובמיוחד בנגב ובגליל.
- לדעתי, אסור לאפשר לאנשים שלא שירתו ו/או שמעודדים השתמטות, לייצג את המדינה בכל מיני אירועים שקשורים לכלל הציבור. זה לא אחראי ומעביר מסרים לא חינוכיים.

### פיתוח תרבות של לקיחת אחריות

יש לזכור, שגם אם נשפר את החינוך בארץ, עדיין תהיה קיימת בעיית ההתנהלות של בעלי התפקידים בכל הרמות ובכל המגזרים, הן במערכת הציבורית, והן במערכת השלטונית.

נניח שנשפר את החינוך ונקדם את הישגי התלמידים – האם אז יתחילו לקחת אחריות? האם אז ייפסקו הקומבינות? האם אז האלימות בחברה תפחת?

ללא הבנת המהות של המילה "משמעת" אין סיכוי להצליח, לא רק בלימודים אלא גם בחיי היום-יום. משמעת פירושה, בין היתר גם לדעת לקחת אחריות.

ברור שאם בעלי התפקידים היו לוקחים אחריות על מעשיהם, ההתנהלות היתה אחרת. ברור שיש השפעה הדדית בין החינוך וכל השאר הדברים שקורים במדינה, ולפיכך הטיפול צריך להיות מערכתית ולא רק בנושא החינוך גרידא - כלומר נדרש תהליך הבראה חברתי.

לצערי, אין במדינתנו תרבות של לקיחת אחריות. ברוב המקרים בהם נחשפות פאשלות של נושאי תפקידים בכירים, האשמה נופלת, בסופו של דבר, על ה-ש.ג, ואנו כחברה, לא עושים דבר כדי לתקן את העוול.

הייתי מרחיק לכת, ומקצין ואומר שמי שאשם במצב הקשה של חינוך הנוער והאלימות הם בעלי התפקידים בכל הרמות ובכל תחומי החיים במדינה - ברור שזה לא באשמת המורים! הם אינם ה-ש.ג. של המדינה.

כיום, יש לנו במדינה:

שר אוצר לשעבר בכלא עקב שחיתות וגניבות.  
שר עבודה ורווחה לשעבר בכלא בגין קבלת שוחד והפרת אמונים.  
נשיא לשעבר שהורשע באונס.  
ראש ממשלה לשעבר במשפטי שחיתות ושוחד.  
מנהל ביה"ס שהואשם בעבירות מין.  
שר משפטים ושר לביטחון פנים לשעבר, המואשם שנתן עדות שקר לפני ביהמ"ש.  
שר בריאות ומשפטים לשעבר שהכניס את לשונו בפיה של חיילת.

ולא הזכרתי את כל חברי הכנסת והשרים שכבר ריצו את עונשם ויצאו מבית הכלא.

איפה טוהר המידות?? איפה האחריות הלאומית?? איפה השליטה העצמית???

משהו לא טוב שמתחיל דווקא מלמעלה, מחלחל באופי הלאומי שלנו.

ומה בדיוק רואים התלמידים?? מה רואה הנוער??? ומה הוא לומד מכר??  
איזו דוגמא אישית הוא מקבל מההנהגה, ומבעלי התפקידים במדינה?

מנהיגים בעבר היו צנועים מאוד עד כדי כך שלחלקם כלל לא היו בתים משלהם, הם גרו בדמי מפתח או בשכירות, הם נתנו דוגמא אישית לכולנו.  
והיום!!!

לא רק מהתלמידים צריכים לדרוש משמעת ואחריות, ולכל עבירה שתבוצע על ידם להצמיד סנקציה ראויה, אלא גם ובמיוחד מבעלי התפקידים בכל הרמות.  
בעלי התפקידים צריכים לדעת שעל עבירות ומחדלים הם משלמים מחיר - גם בתפקידם וגם בתשלום כספי מכיסם.

ברור שלמערכת אכיפת החוק יש תפקיד מרכזי באכיפת המשמעת והדרישה ללקיחת אחריות - מערכת משפט מנותקת מהעם, סלחנית, וותרנית ואולי גם פחדנית, רק מחלישה את החברה עוד יותר.

נראה שיש לעשות סדר חדש, ולנקוט גישה חדשה בכל מוסדות המדינה, ולא רק בחינוך ובמשרד החינוך. בתקווה שסדר חדש יחלחל לחברה וישפר את כולה.

בבסיס הגישה החדשה צריך לעמוד החינוך של כולנו - מהאזרח הקטן ועד ראש הפירמידה - למשמעת ולקיחת אחריות.

קודם כל יש להפסיק את תרבות ה"סמוך", את שיטת "יהיה בסדר", את שיטת ה"ראש קטן", ואת שיטת "הכסת"ח".

כמו כן, צריך להפסיק עם המנהג המגונה של "בעיטה כלפי מעלה" של בעלי תפקידים שגרמו למחדלים שגבו מחיר יקר הן בכסף ולפעמים אף בנפש, בהתנהגותם חסרת האחריות.

מנהיגים מגונים אלה והתנהגות חלמאית וחסרת אחריות של חלק מנושאי התפקידים הבכירים לדורותיהם, מובילים אותנו לבינוניות גורפת, לפגיעה באזרחים ובמדינה עצמה.

## גדרש שינוי בסדרי העדיפויות הלאומיים

כמעט כל אחד מתחומי החיים במדינה עומד לפני קריסה. הכתובות כבר על הקיר מזה זמן רב, אך כל מה שההנהגה עושה הוא להקים וועדות בדיקה וחקירה, לאחר שהקטסטרופה כבר קרתה.

לצערי, מצד אחד מחליטות חלק מהממשלות על מהלכים נכונים וחשובים, היכולים בהחלט לתקן ולשפר את חיינו, ומצד שני, לאחר שהתקבלו ההחלטות הנכונות, נעצר ביצוען בדרכים מתוחכמות ומתחכמות של סחבת או פשוט בטענה הרגילה של "אין תקציב".

כך תקוע במשך שנים מימושם של פתרונות אפשריים בתחום החינוך, בתחום הבריאות, במשק המים והתפלת המים, בבועת הנדל"ן, בחוסר בדירות להשכרה, בדירות לזוגות צעירים, בחיזוק מבנים נגד רעידות אדמה, בבניית גדר הפרדה בגבול עם מצרים, במיגון לעוטף עזה ולישובי הדרום, בשיפור והגדלת תשתיות לאומיות, בחוסר תקנים במשטרת ישראל, בחוסר שופטים בבתי המשפט השונים, במערך הכבאות, בלחימה בזיהום אויר, בזיהום מי התהום, במלחמה בתאונות הדרכים, במחירי הדלק, ועוד...

אם יוחלט על סדר עדיפויות נכון, יכולה המדינה לפתור את רוב הבעיות הנ"ל בזמן אמת, ולא להגיע לקטסטרופות שרק לאחריהן מנסים לפתור או לתקן את המצב, בדרך כלל במחיר כבד הרבה יותר.

אני רוצה להזכיר שבמרתפי בנק ישראל יש מעל 70 מיליארד דולר. עם כל הכבוד לשמירת רזרבות לשעת חרום, ניתן להשתמש בחלק מהרזרבות האלו להבראה מיידית ויעילה של המערכות הגדולות האחראיות על ניהול החיים השוטפים במדינה.

הבראה בדרך זו היתה מחזירה מהר מאוד את הכסף שהושקע בה. השקעה מסיבית מיידית במערכת החינוך הציבורית וחיזוקה על-ידי הקטנת מספר התלמידים בכיתה, השבחת והרחבת החינוך הטכנולוגי, בניית בתי ספר חדשים וכו' הייתה מפחיתה כמעט מיידית את רמת האלימות בבתי הספר ומעלה את הישגי התלמידים מכל השכבות. תוך מספר שנים מועט יחסית, היינו זוכים לנוער בעל השכלה כללית רחבה יותר, חברה ערכית יותר, פחות אלימה ויותר פרודוקטיבית.

ניתן להביא דוגמאות נוספות מהרווח שתפיק המדינה אם תשכיל להשקיע מיידית בהבראת מערכות נוספות כמו מערכת הבריאות, מערכת הרווחה, פיתוח ושיפור תשתיות, משק המים ועוד.

באחריות ההנהגה להקטין את הלחץ האדיר בו נמצאים אזרחי המדינה בחיי היום-יום. האזרח הקטן אינו מרגיש כלל את הצמיחה של המשק הישראלי בה מתגאה ההנהגה - זה לא בא לידי ביטוי בחיי היום יום שלו - אפילו מעמד הביניים נלחם בשיניים כדי לשרוד ולהתפרנס בכבוד.

שימוש מיידית בחלק מהרזרבות שבמרתפי בנק ישראל יוכיח לאזרחים במעשים, שההנהגה אינה מנותקת מהעם ושיש לה כוונה אמיתית לשמור על האינטרסים של האזרח הקטן.

משול הדבר לאדם שהצליח לחסוך סכום נכבד, אותו הוא מייעד לביטחוננו הכלכלי לאחר פרישתו, אך בינתיים, בחיי היום-יום, הוא כורע תחת נטל הלוואות ואוברדרפט, דבר המשפיע גם על מצבו הנפשי.

האם לא עדיף שאדם זה ינצל את חסכונו כדי להימנע מקריסה כלכלית ולשפר את מצבו כאן ועכשיו? לאחר שינצל לשם כך את חסכונו, יוכל לקחת אחריות ולהתנהל ביתר זהירות, עד שיוכל להתחיל ולחסוך בשנית. בינתיים ירווח לו - כלכלית ונפשית, והוא יהיה פרודוקטיבי יותר ובעל מוטיבציה גבוהה יותר להצליח.

אגב, מעניין שכאשר מדובר בהעלאת משכורתם של בכירים במגזר הציבורי, שרים, חברי כנסת, עובדי בנק ישראל, ושל נערי האוצר עצמם, אז הם שוכחים להסתכל "דרך החור של הגרוש" ואינם דורשים לבצע רפורמות רציניות אצלם בבית.

הכל עניין של לקחת אחריות וקביעת סדרי עדיפויות לטובת האזרח הקטן, מתוך הסתכלות קדימה על טובת המדינה ומתוך חזון של ההנהגה והעומד בראשה.

## עבודה ופרנסה כערך עליון

באחריותה של הנהגת המדינה להעביר מסר ברור לאזרחים שעבודה, השקעה, ופרנסה הן ערך עליון (כולל עבודת כפיים).

אין בושה לעבוד בכל עבודה, והעיקר הוא לעבוד ולהתפרנס בכבוד!

הביזיון בעיניי, הוא להיות פרזיט ולחיות על חשבון המדינה ועל חשבון אחרים. והביזיון היותר גדול בעיניי, הוא שההנהגה עצמה מאפשרת למגזרים מסוימים להיות פרזיטים וליפול כעול על החברה. מעשה שכזה אינו אחראי כלפי כל אזרחי המדינה, ומעמיד את כולנו בסיכון, שכן ברור שהמצב הולך ומחמיר והעול על כתפיי האזרחים העובדים גובר, עד שבשלב מסויים זה יתפוצץ לכולנו בפרצוף.

מעבר לכך, אנו עדים למצב חמור, שבו גם אנשים עובדים מגיעים לפת-לחם ונזקקים להשלמת הכנסה: זה נובע מעיוות מהותי הקיים בכל נושא השכר במדינה. עיוותי השכר הנמשכים כבר שנים, מחמירים משנה לשנה וגורמים לפערים עצומים במשק, ואף אחד לא לוקח אחריות ומנסה להילחם בבעיה קשה זו. גם זה באחריות ההנהגה - להציב גבולות וחסמים בנושאים כמו שכר הבכירים והטבות המס המפליגות לבעלי ההון. וזה במקום להיטפל לאזרחים הפשוטים ולטעון, למשל, שהעלאת שכר המינימום תפיל את המשק.

עיוות נוסף, מסוכן גם הוא לטווח הארוך, קיים באפליה לרעה הקיימת אצלנו בהעסקת מבוגרים. במדינה שלנו, אדם בגיל 45 נחשב במשק כזקן, ויתקשה למצוא עבודה במקצועו לאחר שפוטר.

גם כאן מוטלת האחריות על כתפי ההנהגה לתיקון המצב - יום אחד נתעורר כולנו ונבין שזו היתה טעות רצינית וחוסר אחריות.

בארצות אחרות מכירים ביתרונות ההעסקה של אותם "זקנים" – הם בעלי ניסיון מקצועי רב, הם נוטים לשמור על יציבות במקום העבודה, רובם אינם מטופלים בילדים קטנים - כל זה מקנה להם יתרונות ועדיפות בשוק העבודה בארצות אלו (ארה"ב, יפן ועוד).

### אחריות של כל אזרח בתכנון משפחתו:

כל אחד חייב, כאחריות אישית לעצמו ולמשפחתו, לתכנן את גודל משפחתו ואת גודל ביתו על פי יכולותיו הוא, מבלי להסתמך על המדינה, ואחרים. באחריותו של כל אזרח לתכנן את תקציבו כך שיוכל לעמוד בעתיד במיסוי שנקבע על גודל הבית שנבנה על ידו בהתאם לתכנון, ולאישורי הבנייה שניתנו לו.

### קצבאות הילדים

כידוע "ילדים זה שמחה", ומצד שני, ילדים זו לא פרנסה.

לפיכך צריך לחשוב על כך שאחוז מסויים מקצבאות הילדים יישמר על ידי המדינה כחיסכון עבור הילדים, עד הגיעם לגיל 21 (הכסף ייחסך על-פי ת.ז של הילד).

הסכום יכול לשמש את הבוגרים בעתיד למימון ראשוני של לימודים גבוהים, השכרת דירה, ו/או לדברים נוספים כמו רכישת מכונית, פתיחת עסק, נישואין וכו'.

כך הבוגרים לא יפלו כנטל על הוריהם מייד לאחר הצבא.

על ההנהגה, כאחראית לעתידו של הדור הצעיר, לוודא שתכנית החיסכון שנוצרה עבורם, תנוהל בזהירות המחייבת, תהיה פטורה מדמי ניהול ועמלות ושעם משיכת הכספים על-ידי הבוגרים, שיגיעו לגיל 21, ייגבו מהם מינימום של מיסים.